

І.В. Лопаткіна, канд. екон. наук, ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

КОНЦЕПЦІЯ ВЛАСНОСТІ ЯК АСПЕКТ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Концепція власності є осноположною в теорії економіки (політичній економії). Власність, як категорія, уособлює в собі єдність економічного та юридичного її трактування. Така єдність логічна, необхідна. Але юридичними нормами не охоплюється і не може охоплюватись вся багатогранність цього надзвичайно складного з економічної точки зору концепту людських відносин. В понятті «власність» сконцентровані побутові уявлення про сутність цього явища і відносини, що ним опосередковуються. Власність відображає ментальні риси суспільства. Через систему відносин власності проявляються фундаментальні характеристики самосвідомості особистоті. Власність виокремлює ролі суб'єктів економіки, формує певні відносини, які, опосередковуючи всі активності, стають основою для економіки. Таким чином, постулати концепції власності є тлом для побудови економічної моделі.

Перехід до ринкової моделі не еволюційним шляхом, як це відбувалось в країнах з розвиненою на сьогодні економікою, а шляхом перетворень, досвіду здійснення яких не мали не тільки ті, хто взявся здійснювати ці трансформації, але і резиденти ринкової економіки, привів до створення економічної моделі невизначеного типу – ні ринкової, ні командно-адміністративної, але з рисами і тієї, і іншої. Фундаментального теоретичного підґрунтя ця трансформація не мала. Не існувало і історичного прецедента.

За певними ознаками можна визначити стан сучасної економічної моделі України як один з етапів розвитку не трансформованої в ринкову командно-адміністративної системи. Полишені без підтримки ресурсами з боку державних структур, які діяли в попередній централізованій одержавленій моделі (Держ. план, Держ. снаб тощо), суб'єкти економіки

змушені вести господарювання на основі підприємницької концепції, але в умовах відсутності вільного доступу до ресурсів, що є констатацією відсутності сформованих ринкових механізмів економічних процесів. Практика широкого гарантування державою приватних інвестицій, наприклад, при підготовці до Євро 2012 – додатковий аргумент на користь цього висновку.

Основою ринкової моделі економіки є приватна ініціатива, тлом якої є приватна власність. Приватною власністю закріплюється відношення людини до себе, як до особистості. Приватна власність – це я. Концепція приватної власності має давнє історичне коріння. Ще в Біблії можна знайти опис специфічних відносин власності, які можна визначити як відносини приватної власності. Відтак, релігійні канони уособлюють в собі відносини власності і виступають закріпленими споконвіку правилами відносин власності. Щоб простежити і зрозуміти ці взаємозв'язки, необхідно звернутись до історії і сьогодення економічних моделей держав, населення яких сповідує різні релігійні течії. Гроші, грошово-кредитна політика, як один з центральних елементів сучасних економічних відносин, в повній мірі відчують на собі вплив концепції власності, закоркованої в релігійних догмах.

Можна вважати, що концепція власності – це дійсно деяка домовленість, не стільки визначена законодавчо або узагальнена певними законодавчими актами, скільки така, що є підсумком компромісу поглядів суспільства (або суспільного погляду) і кожного його члена на те, яку поведінку, систему дій визнають за відносини власності. Те, які інститути виникають в суспільстві, є відлунням, наслідком превалювання певного відношення до того, що є ознакою власності і певною згодою зі станом речей.